

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **JUDr. M.**, bývajúceho v K., zastúpeného JUDr. M., ml., advokátom so sídlom v K., proti odporkyni **Sociálnej poisťovni**, ústrediu, so sídlom v B., vo veci pobočky K., **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 17 C 138/2005, o dovolaní odporkyni proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 17. októbra 2006, sp. zn. 6 Co 415/2005, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 17. októbra 2006, sp. zn. 6 Co 415/2005 a rozsudok Okresného súdu Košice I z 29. septembra 2005, č.k. 17 C 138/2005-15 **z r u š u j e** a konanie **z a s t a v u j e**.

Po právoplatnosti tohto uznesenia vec bude postúpená Sociálnej poisťovni, ústrediu, B.

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice I rozsudkom z 29. septembra 2005, č.k. 17 C 138/2005-15 odporkyni uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi sumu 639 576 Sk spolu s úrokmi z omeškania vo výške 12 % ročne zo sumy 30 456 Sk od 1. januára 2004 do zaplatenia, zo sumy 30 456 Sk od 19. februára 2004 do zaplatenia, zo sumy 30 456 Sk od 13. marca 2004 do zaplatenia, vo výške 11 % ročne zo sumy 30 456 Sk od 8. apríla 2004 do zaplatenia, vo výške 10 % ročne zo sumy 30 456 Sk od 5. mája 2004 do zaplatenia, zo sumy 30 456 Sk od 4. júna 2004 do zaplatenia, vo výške 9 % ročne zo sumy 30 456 Sk od 7. júla 2004 do zaplatenia, zo sumy 30 456 Sk od 4. augusta 2004 do zaplatenia, zo sumy 30 456 Sk od 4. septembra 2004

do zaplattenia, zo sumy 30 456 Sk od 7. okt6bra 2004 do zaplattenia, zo sumy 30 456 Sk od 7. novembra 2004 do zaplattenia, vo v6ške 8 % ro6ne zo sumy 30 456 Sk od 7. decembra 2004 do zaplattenia, zo sumy 30 456 Sk od 7. januára 2005 do zaplattenia, zo sumy 30 456 Sk od 7. februára 2005 do zaplattenia, vo v6ške 6 % ro6ne zo sumy 30 456 Sk od 7. marca 2005 do zaplattenia, zo sumy 30 456 Sk od 7. apr6la 2005 do zaplattenia, zo sumy 30 456 Sk od 7. mája 2005 do zaplattenia, zo sumy 30 456 Sk od 7. júna 2005 do zaplattenia, zo sumy 30 456 Sk od 7. júla 2005 do zaplattenia, zo sumy 30 456 Sk od 7. augusta 2005 do zaplattenia, a zo sumy 30 456 Sk od 7. septembra 2005 do zaplattenia, to v6etko do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. V prevyšujúcej 6asti, t.j. v 6asti, v ktorej navrhovateľ žiadal zaviazat' odporkyňa vyplácat' mu do budúcnosti rentu vo v6ške 96 167 Sk, návrh zamietol. V 6asti, v ktorej odporkyňa vzájomným návrhom žiadala zmenit' v6šku úrazovej renty spätné s účinnosťou od 1. januára 2004 konanie zastavil. Odporkyni uložil povinnosť zaplatit' navrhovateľovi trovy konania na účet právneho zástupcu JUDr. M., ml. vo v6ške 72 190 Sk do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. V odôvodnení uviedol, že navrhovateľovi, ktorý utrpel pracovný úraz 3. okt6bra 1994, v konaní, ktoré sa viedlo na Okresnom súde Košice II pod sp. n. 12 C 261/99 bol zamestnávateľ V., s.r.o. Košice zaviazaný platiť mu náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti vo v6ške 65 805,18 Sk mesačne za obdobie od 1. septembra 1999 do budúcnosti po vykonaní zákonných zrážok. K plneniu straty na zárobku pristúpil právny predchodca odporkyne a od 1. apr6la 2002 odporkyňa ako univerzálny sukcesor. Od 26. augusta 1998 navrhovateľ začal poberať invalidný dôchodok. Do 31. decembra 2003 navrhovateľovi bola priznaná náhrada za stratu na zárobku vo v6ške 101 732 Sk mesačne, ktorá po odpočítaní invalidného dôchodku predstavovala 94 013 Sk, z ktorej sumy bola v zmysle § 12 zákona 6. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov zrážaná daň z príjmu; vyplácaná suma predstavovala 65 711 Sk. Podľa názoru súdu prvého stupňa po nadobudnutí účinnosti zákona 6. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení od 1. januára 2004 ustanovenie § 272 ods. 3 tohto zákona je potrebné vykladať bez ohľadu na novelizáciu zákona 6. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, účinného od 1. januára 2004 a navrhovateľovi aj od 1. januára 2004 patrila náhrada za stratu na zárobku (po valorizácii) k 31. decembru 2003 v nezmenenej v6ške 101 732 Sk. Nárok navrhovateľa na náhradu škody podľa § 420 ods. 1 O.z. považoval za dôvodný, pretože odporkyňa rozhodla autonómne o vyplácaní úrazovej renty v krátenom rozsahu. Za dôvodný považoval aj nárok na úroky z omeškania vo v6ške zodpovedajúcej platnej právnej úprave. Nárok na vyplatenie úrazovej renty vo v6ške 103 418 Sk od 1. okt6bra 2005 do budúcnosti zamietol z dôvodu, že možno priznať iba zročné nároky. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil § 142 ods. 3 O.s.p.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie odporkyne rozsudkom zo 17. októbra 2006, sp. zn. 6 Co 415/2005 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti, t.j. vo vyhovujúcom výroku ako aj vo výroku o náhrade trov prvostupňového konania. Odporkyňa uložil povinnosť v lehote 3 dní nahradiť navrhovateľovi trovy odvolacieho konania v sume 22 628 Sk. Vzhľadom na rozdielne názory účastníkov k výkladu § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z., t.j. v otázke, či výška renty má byť určovaná zo sumy vyplácanej do 31. decembra 2003 po zdanení alebo nie, odvolací súd pre zodpovedanie otázky, či aj po 1. januári 2004 má byť navrhovateľovi vyplácaná náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity, považoval potrebné definovať pojmy v citovanom ustanovení, a to „v sume, v akej patrili do 31.12.2003“. Podľa názoru odvolacieho súdu citovaný text zákona (§ 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z.) nie je možné interpretovať tak, že slovíčko „patrili“ možno stotožniť so slovom „vyplácali“. Na základe uvedeného výkladu odvolací súd dospel k záveru, že ak navrhovateľovi „patrila“ k 31. decembru 2003 náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti alebo pri uznaní invalidity v sume 94 013 Sk (101 732 Sk – 7 719 Sk) a navyše ak od 1. januára 2004 uvedená suma nepodlieha daňovej povinnosti [úrazová renta je oslobodená od dane z príjmov (§ 9 od. 2 písm. a/ zákona č. 595/2003 Z.z.)], niet zákonného ani logického dôvodu krátiť uvedenú náhradu o daň z príjmu. Z tohto dôvodu ako aj z dôvodov, ktoré obsahuje rozsudok súdu prvého stupňa, s ktorými sa odvolací súd stotožnil, rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti potvrdil a zároveň pripustil proti svojmu rozsudku dovolanie podľa § 238 ods. 3 O.s.p. Za otázku zásadného právneho významu považoval výklad textu § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z., a tiež zodpovedanie otázky, či po 1. januári 2004 patrí strata na zárobku po skončení práceneschopnosti alebo uznaní invalidity bez dane z príjmov. Výrok o náhrade trov odvolacieho konania odôvodnil § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Rozsudok krajského súdu napadla dovolaním odporkyňa, ktorá nesúhlasila s právnym názorom súdov oboch stupňov, že navrhovateľovi má byť od 1. januára 2004 vyplácaná úrazová renta, na ktorú bola transformovaná náhrada za stratu na zárobku, ktorú navrhovateľ poberal do 31. decembra 2003, v sume pred jej zdanením. Trvala na tom, že pri transformácii straty na zárobku po skončení práceneschopnosti na úrazovú rentu postupovala podľa právoplatného rozsudku Okresného súdu Košice II sp. zn. 12 C 261/1999, ktorým bola navrhovateľovi priznaná náhrada za stratu na zárobku po vykonaní zákonných zrážok a podľa príslušných ustanovení zákona. Zo žiadneho ustanovenia zákona nevyplýva, že náhrady za

stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity a náhrada za stratu na dôchodku, ktoré sa od 1. januára 2004 považujú za úrazovú rentu, majú byť vyplácané v sume pred zdanením. Zákon hovorí len o tom, že aj na tieto transformované úrazové renty platia predpisy o valorizácii. Prekvalifikovanie náhrady za stratu na zárobku pri uznaní invalidity na úrazovú rentu, ako aj ďalších náhrad vykonal zákonodarca kvôli jednotnosti terminológie. Keďže sa u navrhovateľa aj po 1. januári 2004 jedná o náhradu za stratu na zárobku pri uznaní invalidity, patrí navrhovateľovi v sume, v akej mu patrila k 31. decembru 2003, t.j. po zdanení. Dovolateľka nesúhlasila s gramatickým výkladom krajského súdu pojmu „patríť“, ktorý je neúplný, pretože pri rozhodovaní v predmetnej právnej veci bolo potrebné zohľadniť, že verbálny pojem „patríť“ znamená aj „mať nárok“ a v právnom štáte „mať nárok“ znamená „mať nárok podľa príslušných platných právnych predpisov“. Zastávala názor, že navrhovateľovi patrí od 1. januára 2004 suma po zdanení, čo je v súlade so stanoviskom Ministerstva práce a sociálnych vecí k aplikácii niektorých ustanovení zákona o sociálnom poistení zo dňa 9. januára 2004, v ktorom zastáva názor, „že sumy úrazových dávok, ktoré bude Sociálna poisťovňa vyplácať poškodeným po 31. decembri 2003 v zmysle § 272 zákona o sociálnom poistení, je potrebné určiť v zásade v sume predmetnej náhrady, ktorá patrila poškodenému do 31. decembra 2003, zníženej o daňovú povinnosť“. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti žiadala, aby dovolací súd „potvrdil, že navrhovateľovi patrí od 1. januára 2004 suma 65 711 Sk (už znížená o daňovú povinnosť), t.j. suma, ktorú poberal, a ktorá mu patrila k 31. decembru 2003“.

Navrhovateľ vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie zamietnuť. Odporkyňa porušila povinnosť vyplývajúcu z § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z., keď zo sumy náhrady za stratu na zárobku, ktorá mu patrila k 31. decembru 2003, neoprávnene strhávala jej časť, ktorá bola do 31. decembra 2003 zrážaná na daň z príjmu. Opätovne zdôraznil, že zákon upravuje možnosť priznať a zmeniť nárok na dávku sociálneho zabezpečenia len na základe rozhodnutia, ktoré je vydané v súlade so zákonom a obsahuje zákonom stanovené náležitosti. Navrhovateľovi však dávka priznaná na základe rozhodnutia pred 31. decembrom 2003 nebola znížená žiadnym rozhodnutím odporkyne na sumu, ktorá mu bola počnúc dňom 1. januára 2004 vyplácaná, a preto mu k 1. januáru 2004 patrila v pôvodnej výške. Zároveň žiadal priznať náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno

napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 3 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom okresného súdu treba zrušiť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Podmienky prípustnosti dovolania sú upravené v ustanoveniach § 237, § 238 a § 239 O.s.p. Ustanovenie § 238 O.s.p upravuje dôvody prípustnosti dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu vydaným vo forme rozsudku. V prejednávanej veci odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a proti svojmu rozhodnutiu pripustil dovolanie. Prípustnosť dovolania vyplýva z § 238 ods. 3 O.s.p.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.), neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa komplexne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti byť účastníkom konania, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania súdom nesprávne obsadeným).

Pretože danosť súdnej právomoci je jednou z prvoradých procesných podmienok, musí jej splnenie skúmať súd vždy ex offo, v každom štádiu konania a na každom stupni (§ 103 O.s.p.). V rámci tohto prieskumu dovolací súd ustálil, že rozhodnutiami súdov nižších stupňov došlo k vade konania v zmysle § 237 písm. a/ O.s.p., t.j. že oba nižšie súdy rozhodli vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov.

V danom prípade súdy oboch nižších stupňov vo veci samej riešili otázku, či odporkyňa zodpovedá navrhovateľovi za škodu podľa § 420 ods. 1 O.z., ktorú mu spôsobil porušením povinností tým, že mu bez rozhodnutia začala počnúc od 1. januára 2004, t.j. od účinnosti zákona č. 461/2003 Z.z. začala vyplácať náhradu za stratu na zárobku priznanú právoplatným rozhodnutím súdu (pred 1. januárom 2004) v nižšej sume, než aká mu patrila

k 31. decembru 2003. Vecné posúdenie uvedených otázok z hľadiska hmotného práva (podľa § 420 ods. 1 O.z.) v sebe aj bez výslovného vyjadrenia zahŕňa tiež záver (oboch súdov) o tom, že uvedená vec patrí do právomoci súdov. Tento záver nie je správny.

Občiansky súdny poriadok vymedzuje právomoc súdov v § 7. V odseku 1 tohto ustanovenia určuje, že v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú veci (nároky), ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, z obchodných a hospodárskych vzťahov. Takto ohraničený súbor sa týka vzťahov súkromného práva, ktoré sa spravujú princípmi právnej rovnosti a vôľovej autonómie účastníkov - charakteristickým znakom občianskoprávných vzťahov je predovšetkým rovnaké (rovnocenné) postavenie ich subjektov, pri ktorom jeden z účastníkov právneho vzťahu nemôže jednostranným úkonom založiť povinnosť druhého účastníka a nemôže ani autoritatívne vynucovať splnenie povinnosti druhého subjektu. Nad rámec súboru vzťahov uvedených v § 7 ods. 1 O.s.p. súdy v občianskom súdnom konaní prejednávajú a rozhodujú aj iné veci, ktoré sa už nezakladajú priamo na práve súkromnom, tieto však vždy len vtedy, ak to ustanovuje zákon (§ 7 ods. 3 O.s.p.).

Na rozdiel od toho verejnoprávne vzťahy, ako vzťahy upravené normami verejného práva, sú postavené na princípe nadriadenosti a podriadenosti subjektov (princíp subordinácie). Pre tieto právne vzťahy je typické, že jeden zo subjektov (orgán verejnej moci) ukladá jednostranne druhému účastníkovi právneho vzťahu na základe zákona a presne stanoveným spôsobom povinnosti prostredníctvom autoritatívnych administratívno-právnych aktov aplikácie práva. V týchto vzťahoch vystupuje zjavne do popredia princíp nerovnosti účastníkov a chýba tu autonómia vôle podriadeného účastníka.

V tejto veci súdy nižších stupňov nevyriešili otázku danosti právomoci súdu na jej prejednanie a rozhodnutie správne. Za podstatnú skutočnosť, z ktorej vyvodili právomoc súdu, vzali právnu kvalifikáciu nároku navrhovateľom v jeho návrhu (že ide občianskoprávny vzťah, t.j. o náhradu škody podľa § 420 ods. 1 O.z.), namiesto toho, aby vychádzali z vlastného posúdenia právneho vzťahu podľa obsahu návrhu.

Pre vyriešenie otázky, či daná vec patrí do právomoci súdu, je nutné predovšetkým zistiť, z akého právneho vzťahu navrhovateľ vyvodzuje ním uplatnený nárok. Nárok, ako predmet súdneho konania, je vo všeobecnosti charakterizovaný opísaním skutkových

okolností, ktorými odôvodňuje navrhovateľ svoj nárok a žalobným petitom. Posúdenie zistených skutkových okolností pod určitú právnu normu je úlohou súdu ("iura novit curia"). Pokiaľ súd rozhoduje o nároku na plnenie na základe skutkových zistení, ktoré umožňujú uplatnený nárok po právnej stránke podriadiť pod viac hmotnoprávných noriem, je jeho povinnosťou podľa príslušných ustanovení vec posúdiť a o nároku rozhodnúť, a to bez ohľadu na to, či je v žalobe uvedený právny dôvod požadovaného plnenia; nakoniec navrhovateľ nie je povinný uplatnený nárok kvalifikovať po právnej stránke.

Navrhovateľ pre uplatnenie nároku na zaplatenie žalovanej sumy považoval za rozhodujúcu skutočnosť, že odporkyňa, ktorá od 1. januára 2004 prevzala vyplácanie plnenia vyplývajúceho zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze (§ 272 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.), dopustila sa porušenia svojich povinností tým, že mu znížila výšku dovtedy vyplácanej straty na zárobku priznanej právoplatným rozhodnutím súdu (pred 1. januárom 2004). Škoda, za ktorú podľa neho zodpovedá odporkyňa, predstavuje rozdiel medzi výškou vyplácanej náhrady za stratu na zárobku podľa právoplatného rozsudku k 31. decembru 2003 a výškou úrazovej renty, ktorú mu začala odporkyňa vyplácať počnúc 1. januárom 2004.

So zreteľom na obsah žaloby, úlohou súdu bolo preto v prvom rade posúdiť, či obsah žaloby podľa svojej vecnej povahy predstavuje uplatnenie ohrozeného práva podľa § 420 ods. 1 O.z. vzhľadom na zmeny, ku ktorým došlo od 1. januára 2004 zriadením Sociálnej poisťovne. Pre posúdenie povahy právneho vzťahu účastníkov z hľadiska právomoci súdu na prejednanie a rozhodnutie o nároku, ktorý navrhovateľ vyvodzuje z tohto právneho vzťahu, je rozhodujúce obsahové hľadisko, teda povaha práv a povinností účastníkov, ktoré tvoria obsah tohto právneho vzťahu, ktoré kritérium je určujúcim pre posúdenie, či žalobou uplatnený nárok je vyvodzovaný z takého právneho vzťahu, ktorý možno podriadiť pod niektorý z právnych vzťahov vymenovaných v § 7 ods. 1 O.s.p.

Z obsahu spisu vyplýva, že navrhovateľ vyvodzuje svoj nárok z právneho vzťahu, ktorý 1/ vznikol medzi ním ako poberateľom dávky úrazového poistenia (od 1. januára 2004), 2/ po transformácii priznanej náhrady za stratu na zárobku, ktorá sa od 1. januára 2004 považuje za úrazovú rentu, ktorá je dávkou sociálneho poistenia - úrazového poistenia došlo k zmene charakteru obsahu právneho vzťahu zo vzťahu pracovnoprávneho (zamestnanec - zamestnávateľ) na verejnoprávny (zamestnanec - sociálna poisťovňa), v ktorom vzťahu

účastníci nemajú autonómne a rovnoprávne postavenie, charakteristické pre právne vzťahy založené na súkromnom práve (§ 7 ods. 1 O.s.p.), 3/ tento nárok je upravený právnym predpisom samostatne riešiacim postup pri výplate dávky (§ 260, 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z.). So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že predmet konania netvorí vzťah z náhrady škody, pretože v skutočnosti sa navrhovateľ domáha doplatenia náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti, ktorá sa od 1. januára 2004 v dôsledku zmeny právnej úpravy transformovala na úrazovú rentu, teda domáha sa doplatenia dávky úrazového poistenia podľa zákona č. 461/2003 Z.z., ktorú odporkyňa začala vyplácať v inej výške než bola priznaná právoplatným rozhodnutím súdu (samozrejme po predchádzajúcich valorizáciách tohto nároku).

Zákon č. 461/2003 Z.z. upravuje sociálno-poistné vzťahy, činnosť sociálnej poisťovne a jej orgánov. Konanie vo veciach sociálneho poistenia (rovnako konanie vo veci úrazového poistenia) zákon zveril orgánu verejnej správy Sociálnej poisťovni.

Podľa právnej úpravy platnej do 31. decembra 2003 išlo o nárok vyplývajúci z pracovnoprávneho vzťahu upraveného Zákonníkom práce (nárok zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom). Obsahom právneho vzťahu vyplývajúceho zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom bolo právo zamestnanca na poskytnutie plnenia spočívajúceho okrem iného aj v náhrade za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní plnej invalidity alebo čiastočnej invalidity a povinnosť zamestnávateľa toto plnenie poskytnúť. Na prejednanie a rozhodnutie sporu o tomto nároku bola v zmysle § 7 ods. 1 O.s.p. daná právomoc súdu.

Dňom 1. januára 2004 nadobudol účinnosť zákon o sociálnom poistení č. 461/2003 Z.z., ktorý zrušil, okrem iných, aj ustanovenia §§ 198 ods. 1 písm. a/ až c/ a 199 až 213 Zákonníka práce (zákona č. 311/2001 Z.z.). V rámci pracovnoprávnej zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania zostal zamestnancovi zachovaný len nárok na náhradu vecnej škody. Záonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania bolo týmto zákonom nahradené úrazovým poistením [§ 294 bod 16 tohto zákona, ktorým bol zrušený zákon č. 274/1994 Z.z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 274/1994“), ktorým bolo dovtedy upravené záonné poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania]. Úrazové poistenie

ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu a choroby z povolania bolo upravené ako súčasť systému sociálneho poistenia (§ 2 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z.). Uspokojovanie nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, rieši zákon o sociálnom poistení v prechodných ustanoveniach, a to v §§ 251, 259, 260, 272 a 275. Tým, že zákon o sociálnom poistení v § 251 ods. 1 stanovil, že pracovný úraz a choroba z povolania uznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 sa považujú od 1. januára 2004 za pracovný úraz a chorobu z povolania podľa tohto zákona, umožnil uspokojovanie týchto nárokov z úrazového poistenia.

V danej veci o nároku na náhradu za stratu na zárobku bolo právoplatne rozhodnuté súdom v roku 1999, k 1. januáru 2004 tento nárok trval (keďže ide o opakujúce plnenie), odporkyňa, ktorá prevzala jeho výplatu od právnej nástupkyne zamestnávateľa (Slovenská poisťovňa), v zmysle § 272 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., začala vyplácať nárok priznaný právoplatným rozhodnutím súdu v krátenom rozsahu. Z uvedeného potom vyplýva, že aj plnenia vyplývajúce z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, treba po 31. decembri 2003 považovať za dávky úrazového poistenia podľa zákona o sociálnom poistení. Za takéto dávky ich označuje aj samotný nadpis týkajúci sa ustanovení §§ 259 až 272 a 275 tohto zákona.

Subjekty sociálno-poistných právnych vzťahov (vrátane úrazovo-poistných vzťahov) vystupujú vo vzájomnom pomere nadriadenosti a podriadenosti, teda v nerovnoprávnom postavení, ktorý v zásade vylučuje právnu možnosť usporiadať si vzájomné vzťahy sociálneho poistenia než to ustanovuje zákon o sociálnom zabezpečení. Vzťah medzi sociálnou poisťovňou a fyzickou osobou (poberateľom, či príjemcom dôchodkovej dávky) nie je súkromnoprávnym vzťahom vyplývajúcim napr. z občianskoprávneho vzťahu, pracovnoprávneho, rodinného, či vzťahu obchodného, alebo hospodárskeho (§ 1 ods. 1 Obchodného zákonníka). Ide o verejnoprávny vzťah založený a vyplývajúci zo sociálneho poistenia činnosti verejnoprávneho subjektu.

Na rozdiel od toho plnenie, ktoré podľa § 420 ods. 1 O.z. sa považuje za náhradu škody, musí mať svoj základ v občianskoprávných vzťahoch. Ustanovenia § 420 ods. 1 a nasl. O.z. preto neupravujú právne vzťahy vyplývajúce z verejnoprávných vzťahov. Súdny oboch nižších stupňov dôsledne nezohľadnili potrebu správneho rozlišovania medzi nárokmi

z náhrady škody podľa Občianskeho zákonníka a nárokmi z iných titulov. Nepostrehli, že navrhovateľom uplatnený nárok vyplýva z právneho vzťahu sociálneho poistenia - úrazového poistenia, ktorý v žiadnom prípade nemôže byť považovaný za nárok na náhradu škody v zmysle § 420 ods. 1 O.z.

Vychádzajúc z uvedených charakteristických znakov predmetného právneho vzťahu, z ktorého navrhovateľ vyvodzuje svoj nárok, dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že súdy v danom konaní prejednali a rozhodli vec, ktorá nepatrí do právomoci súdu (§ 7 ods. 1, 3 O.s.p.). Posúdenie opodstatnenosti nároku navrhovateľa na doplatenie úrazovej renty nepatrí do posúdenia súdu v občianskoprávnom konaní, ale Sociálnej poisťovni, ktorá prevzala výplatu plnení vyplývajúcich zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania (§ 272 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.); o týchto dávkach rozhoduje Sociálna poisťovňa podľa zákona č. 461/2003 Z.z. (§ 179 ods. 1 tohto zákona).

Keďže na rozhodovanie o doplatení úrazovej renty nie je daná právomoc súdu v zmysle § 7 ods. 1, 3 O.s.p., konanie pred okresným i krajským súdom v predmetnej veci bolo postihnuté vadou, pre ktorú bolo potrebné oba rozsudky nižších súdov zrušiť, zastaviť konanie a postúpiť vec Sociálnej poisťovni ako orgánu, do právomoci ktorého vec patrí (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

Dovolací súd o trovách konania rozhodol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. marca 2009

JUDr. Daniela Sučanská, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Kludia Vrauková